

คำย่อ สำเร็จดี : การคัดกรองข้อมูลข่าวสารเพื่อพัฒนาทัศนคติในการวิพากษ์วิจารณ์ โดยใช้กระบวนการกลุ่ม
ระยะที่ 2 และ 3 (Development of Attitude to criticize information by group discussion
on information analysis Phase 2 and phase 3)

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง “การคัดกรองข้อมูลข่าวสารเพื่อพัฒนาทัศนคติในการวิพากษ์วิจารณ์ โดยใช้
กระบวนการกลุ่ม ระยะที่ 2 และ 3” ดำเนินการระหว่างเดือนเมษายน 2544 ถึง เดือนกันยายน 2545
มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบในการคัดกรองข้อมูลข่าวสารเพื่อพัฒนาทัศนคติในการวิพากษ์วิจารณ์ โดยใช้
1) กระบวนการกลุ่ม 2) ศึกษาระดับความเปลี่ยนแปลงด้านความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่ม ๆ
ผลกระทบที่เกิดขึ้น และปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking) 3) ศึกษา
กระบวนการและผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ในการคัดกรองข้อ
มูลข่าวสารเพื่อเสริมสร้างทักษะและความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้นักเรียน กลุ่มเป้าหมายมี 5
กลุ่ม คือ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง แม่บ้าน และผู้ใช้แรงงาน ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
(Participatory Action Research) เป็นการวิจัยร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ศึกษาในพื้นที่ชุมชนวัดจันทร์
ตะวันตก ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก มีกิจกรรมวิจัย 6 กิจกรรม คือ 1) การศึกษาดูงาน 2) การอ
บรมประชุมสัมมนาทางวิชาการ 3) การให้ความรู้แบบกลุ่มย่อย 4) กระบวนการคิดสรรเรื่องเพื่อฝึกคิด 5)
กระบวนการฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณ 6) กระบวนการจัดทำหลักสูตรเสริมระบบคิด ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมในการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อบุคคลทั้งภายในและภายนอกชุมชน
แต่จะเชื่อบุคคลในชุมชนมากกว่า ระดับการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมทั้ง 6
แบบ อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำถึงปานกลางทุกกลุ่ม ยกเว้นกลุ่มครูซึ่งอยู่ในระดับดี หลังจากการทดลองใช้รูปแบบ
กิจกรรมพัฒนาระบบคิดอย่างมีวิจารณญาณตามทฤษฎี “คิดเป็น” พบว่าระดับความสามารถในการคิดอย่างมี
วิจารณญาณของกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ส่งผลกระทบต่อชุมชนทั้งในระยะสั้นและ
ระยะยาว 2 ประการ คือ 1) กลไกที่เอื้อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง 2) เกิดจาก
ฐานการเรียนรู้และเกิดกระบวนการเรียนรู้ขึ้นในชุมชนที่ได้รับความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา โรงเรียน
และชุมชน

2. ผลจากการใช้กระบวนการกลุ่มพัฒนาระบบคิดให้กับชุมชน พบว่ากระบวนการกลุ่มในชุมชน
วัดจันทร์ตะวันตกเกิดขึ้นภายใต้ปัจจัยเงื่อนไข 7 ประการ คือ 1) โอกาสและเวทีที่เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วม
กัน 2) กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการตัดสินใจร่วมกัน 3) ลักษณะของความเป็นผู้นำและภาวะผู้นำ 4)
เครื่องมือ / วิธีการติดต่อสื่อสาร 5) ความรู้สึกนึกคิดของประชาชนในเรื่องระบบคิดแบบพึ่งตนเองและการมีส่วนร่วม 6) กิจกรรมที่ทำงานร่วมกันโดยใช้กระบวนการกลุ่ม 7) ความสามัคคีและความร่วมมือกันระหว่างสมาชิกใน
กลุ่ม ปัจจัยเงื่อนไขทั้ง 7 ประการส่งผลให้เกิดการแปลงรูปทางความคิด (Transformation Think) เปลี่ยนแปลง
วิธีคิด เกิดการตั้งคำถามและแสดงความคิดเห็นที่หลากหลายลุ่มลึก ผ่านกระบวนการกลั่นกรองพินิจบนพื้นฐาน
ของข้อมูล 3 ด้าน ตามทฤษฎี “คิดเป็น” จนได้ข้อสรุปของกระบวนการคิดและการตัดสินใจอันสามารถนำไปสู่
การแก้ปัญหาที่ถูกต้องเหมาะสม